

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้ศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นการศึกษาเอกสารเพื่อให้ทราบ บทบาทอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเกี่ยวกับการพัฒนาแผนสามปี แล้วนำเสนอ ตามลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา
2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
3. ข้อมูลและสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า
4. โครงสร้างหน้าที่และแผนดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. กรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนา

1. ความหมายของการวางแผน

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 3) การวางแผนคือการตัดสินใจล่วงหน้าในการเลือกทางเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นวัตถุประสงค์ หรือวิธีการกระทำ โดยทั่วไปจะเป็นการตอบคำถามต่อไปนี่คือ จะทำอะไร (What) ทำไมจึงต้องทำ (Why) ใครบ้างที่จะเป็นผู้กระทำ (Who) จะกระทำเมื่อใด (When) จะกระทำกันที่ไหนบ้าง (Where) และจะกระทำกันอย่างไร (How)

วอเตอร์สโตน (Waterston. 1965 : 76 ; อ้างถึงใน สิริมา วัฒน. 2549 : 6)

กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง การวางแผนทางปฏิบัติในอนาคตอย่างมีหลักเกณฑ์ และเป็นการใช้ความพยายามอย่างต่อเนื่อง เพื่อเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการบรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

ฮิค (Hick. 1972 : 89 ; อ้างถึงใน สิริมา วัฒน. 2549 : 6) กล่าวว่า การวางแผนพัฒนาเป็นความพยายามของรัฐบาลในการดำเนินการเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับส่วนรวม การกำหนดเป้าหมายเฉพาะอย่างและการจัดเตรียมเค้าโครงสำหรับการนำออกปฏิบัติ การประสานงาน การควบคุมติดตามและประเมินผลการดำเนินการพัฒนา

ฮิค (Hicks. 1981 : 248 ; อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์. 2543 : 2) อธิบายว่า การวางแผนเป็นหน้าที่ทางบริหารประการแรกที่ต้องทำเพื่อกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งโดยเฉพาะ การที่จะวางแผนได้สำเร็จผลนั้นจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ตัวเลขข้อมูลจากอดีต การตัดสินใจ

ในปัจจุบันและทำการประเมินผลในอนาคตด้วย

แอกคอฟ (Ackoff. 1970 : 2-3 ; อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์. 2543 : 2) กล่าวว่า การวางแผน คือบางสิ่งที่เรากระทำก่อนที่จะมีการกระทำเกิดขึ้น และเป็นเรื่องของการตัดสินใจ โดยอาศัยการทำนายล่วงหน้า การวางแผนเป็นสิ่งที่จำเป็นเมื่อสภาพในอนาคตที่เราต้องการนั้น เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่ต้องอาศัยซึ่งกันและกันหลาย ๆ ด้านเป็นจุดหรือเป็นระบบหนึ่งของการตัดสินใจ การวางแผนเป็นกระบวนการอันหนึ่งซึ่งทำให้เกิดสภาพอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง ในอนาคตอันเป็นสิ่งที่ต้องการ และเป็นสิ่งที่ไม่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ถ้าไม่มีการกระทำ

แคสและโรเซนวิก (Kast and Rosenzweig. 1970 : 435-436 ; อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์. 2543 : 1)อธิบายว่า การวางแผนคือกระบวนการของการพิจารณาตัดสินใจล่วงหน้าว่าจะทำอะไร อย่างไร มีการเลือกวัตถุประสงค์ นโยบาย โครงการและวิธีปฏิบัติเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์นั้น

สมิธและทอมสัน (Smithbrg and Victor Thompson. 1961 : 423-442 ; อนันต์ เกตุวงศ์. 2543 : 1) การวางแผนคือกิจกรรมที่เกี่ยวกับข้อเสนอในอนาคต ในเรื่อง การประเมินข้อเสนอต่าง ๆ ที่มีให้เลือกและเกี่ยวกับวิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อบรรลุความสำเร็จ ของข้อเสนอ นั้น ๆ การวางแผนเป็นเรื่องของความคิดที่มีเหตุมีผลและมีการควบคุมให้ดำเนินการด้วย จากความหมายของการวางแผนดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสรุปได้ว่า การวางแผน หมายถึง ขบวนการตัดสินใจล่วงหน้าในอนาคตในการเลือกเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ว่าจะทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร ใครเป็นผู้กระทำ โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลา และมีการเลือกวิธีการแนวทาง ในการกำหนด โครงการ กิจกรรม

2. ความหมายของแผน

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 4) แผนก็คือข้อกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อนำไปดำเนินการ ในอนาคต แผนอาจเป็นของบุคคลหรือขององค์การก็ได้ เมื่อมีแผนแล้ว ผู้ปฏิบัติตามแผนคนสามารถ ใช้เป็นแนวทางในการทำงาน และในการทำงานนั้นก็คงต้องมีปัจจัยสำคัญตามหลักการ คือ ต้องมีคน มีเงิน มีวัตถุเครื่องมือ และมีการจัดการที่ดีด้วย

บริโตนและ เฮนนิ่ง (Breton and Henning. 1961 : 7 ; อ้างถึงใน อนันต์ เกตุวงศ์. 2543 : 4) แผนหมายถึงวิถีของการกระทำที่กำหนดไว้ก่อนล่วงหน้าแล้ว ประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการคือ

1. จะต้องเกี่ยวข้องกับอนาคต
2. จะต้องเกี่ยวข้องกับการกระทำ
3. จะต้องมียุทธวิธีชี้ให้เห็นว่าเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องขององค์การ

แผนงาน หมายถึง การรวมเข้าด้วยกันของโครงการหลายโครงการที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน อันอาจเป็นโครงการที่มีลักษณะงานเหมือนกัน หรือแตกต่างกันก็ได้ เช่น แผนงานการสร้างโรงพยาบาลจะประกอบด้วยโครงการสร้างโรงพยาบาลหลาย ๆ โครงการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น หรือแผนงานสร้างชุมชนใหม่ ย่อมประกอบด้วยโครงการที่มีลักษณะแตกต่างกัน เช่น โครงการสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โครงการสร้างถนน โครงการด้านไฟฟ้า โครงการด้านน้ำประปา โครงการวางท่อระบายน้ำ โครงการสร้างโรงเรียน โรงพยาบาล และโครงการสร้างที่พักผ่อนหย่อนใจ ส่วนโครงการนั้น หมายถึง กลุ่มกิจกรรม (Activity) ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องสนับสนุนซึ่งกันและกัน เนื่องจากแต่ละกิจกรรมมีวัตถุประสงค์ของตนเอง ดังนั้นเมื่อทำให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งหมดแล้วย่อมส่งผลโดยตรงให้วัตถุประสงค์ของโครงการนั้นบรรลุผลสำเร็จด้วย โดยปกติโครงการจะมีลักษณะพิเศษและทำครั้งเดียวเสร็จ และทำเสร็จแล้วก็ยกเลิกโครงการนั้นไปเพราะเป็นไปตามวัตถุประสงค์แล้ว เช่น โครงการจัดตั้งรัฐบาล โครงการสร้างเขื่อน โครงการแปลตำรา โครงการป้องกันอุทกภัย และโครงการฝึกอบรมบุคคลด้านต่าง ๆ เป็นต้น

ด้วยเหตุที่แผนที่ดี แผนงาน และ โครงการที่ดี ต่างก็เป็นแผนหรือการกำหนดวิธีการทำงานไว้ล่วงหน้าว่า จะทำอะไร อย่างไร เท่าที่กล่าวมาจึงอาจกล่าวได้ว่า แผนมีลักษณะขอบเขตและเนื้อหาใหญ่และกว้างขวางกว่าแผนงาน และแผนงานก็ใหญ่กว่าโครงการ (อนันต์ เกตุวงศ์. 2543 : 10-11)

3. ความสำคัญของการวางแผน (Significance of Planning)

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ดังนี้

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นจัดโอกาสทางการจัดการ ให้ผู้วางแผนมีสายตากว้างไกล มองเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี ปัญหา ความต้องการของประชาชนในสังคมนั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารดำเนินงานขององค์การ ดังนั้นองค์การจึงจำเป็นต้องเตรียมตัวและเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากความผันผวนของสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เป็นต้น
2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาใช้ในองค์การ ทั้งนี้เนื่องจากปรัชญาของการวางแผนยึดถือและยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลง ไม่มีสิ่งใดอยู่อย่างนิรันดรจึงทำให้มีการยอมรับแนวคิดเชิงระบบ (System Approach) เข้ามาใช้ในองค์การยุคปัจจุบัน
3. ทำให้การดำเนินการขององค์การบรรลุถึงเป้าหมายที่ปรารถนา ทั้งนี้เพราะการวางแผนเป็นงานที่ต้องกระทำเป็นจุดเริ่มแรกของทุกฝ่ายในองค์การ ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักประกันการดำเนินการเป็นไปด้วยความมั่นคงและมีความเจริญเติบโต

4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซับซ้อน เพราะการวางแผนทำให้มองเห็นภาพรวมขององค์การที่ชัดเจน และยังเป็นกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดระเบียบขององค์การให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานมากยิ่งขึ้น เป็นการจำแนกงานแต่ละแผนกไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนกัน

5. ทำให้เกิดความแจ่มชัดในการดำเนินงานเนื่องจากการวางแผนเป็นการกระทำโดยอาศัยทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยต่าง ๆ (Rational Approach) มาเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์กรที่ดำเนินอยู่

กล่าวโดยสรุปว่า ไม่มีองค์การใดที่ประสบความสำเร็จได้ โดยปราศจากการวางแผน ดังนั้นการวางแผนจึงเป็นภารกิจอันดับแรกที่มีความสำคัญของการบริหารจัดการที่ดี (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2546 : 3)

ความสำคัญของการวางแผนที่มีต่อการบริหาร อาจสรุปได้ดังนี้

3.1 ทำให้การบริหารงานขององค์กรมีจุดหมายและแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน

3.2 ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบมีกระบวนการที่แน่นอน

ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3.3 ทำให้เกิดการประสานการดำเนินงานและลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงานประเภทของแผน

3.4 แผนระยะยาว (Long – term Plan) เป็นแผนที่ใช้ระยะเวลายาวในการดำเนินการประเภท 10 ปี ขึ้นไป มีลักษณะเป็นการกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างกว้าง ๆ ส่วนใหญ่เป็นการกำหนด ทิศทางการพัฒนาที่เป็นภาพรวมในระยะยาว เช่น การลดอัตราความเจริญเติบโตของประชากรในประเทศ เป็นต้น

3.5 แผนระยะปานกลาง (Medium – term Plan) เป็นแผนที่ใช้ระยะเวลาที่ดำเนินการประมาณ 3 – 4 ปี กว้าง ๆ ส่วนใหญ่จะเป็นการกำหนดเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาในภาพรวม เช่น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นต้น

3.6 แผนระยะสั้น (Short – term Plan) เป็นแผนที่ใช้ระยะเวลาดำเนินการประมาณ 1 ปี หรือน้อยกว่าโดยแผนระดับนี้จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินงาน เป้าหมาย งบประมาณ และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่ชัดเจนกว่าแผนระยะยาวและแผนระยะปานกลาง

4. การวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การที่ท้องถิ่นจะพัฒนาไปในทิศทางใดจำเป็นต้องมีการกำหนด วิสัยทัศน์ หรือภาพในอนาคตและแปลงมาสู่การปฏิบัติ ดังนั้นระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 จึงได้กำหนดประเภทของแผนพัฒนาองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ 2 ประเภทคือ

1. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เป็นแผนพัฒนาระยะยาว

2. แผนพัฒนาสามปี เป็นแผนพัฒนาแบบหมุนเวียน (Rolling Plan) ที่ต้องมีการทบทวนและจัดทำทุกปี ซึ่งจะนำไปสู่กระบวนการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

พระราชบัญญัติกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปพิเศษมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งนอกจากจะมีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองแล้วยังมีอำนาจหน้าที่ในการประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนดอีกด้วย

เนื่องจากการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาว เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และการปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ ที่กฎหมายกำหนด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีความเป็นอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและการดำเนิน ตามแผน ความเป็นอิสระนั้น ไม่ได้หมายถึงความเป็นอิสระในการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นและการดำเนิน ตามแผน ความเป็นอิสระนั้น ไม่ได้หมายถึงความเป็นอิสระในฐานะเป็นรัฐอิสระ แต่เป็นการมอบอำนาจหน้าที่ในการจัด บริการสาธารณะบางส่วนให้ และยังคงอยู่ในการกำกับดูแลหรือตรวจสอบ โดยรัฐบาลและประชาคมอีกด้วย

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องตระหนักว่า แผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับต่าง ๆ ได้แก่ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของรัฐบาล แผนกระทรวง แผนกรมและรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ซึ่งเป็นแผนระดับชาติ ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัดในระดับจังหวัด ตลอดจนยุทธศาสตร์การพัฒนาอำเภอและแผนพัฒนาอำเภอในระดับอำเภอ ซึ่งในการกำหนดยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาระดับจังหวัดและอำเภอนั้น ทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาคมจะมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่ด้วย ทั้งนี้ ในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี ผู้ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องตระหนักถึงขั้นตอนและกำหนดเวลาของการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาของทั้งจังหวัดอำเภอด้วย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2546 : 11-16)

5. หลักการสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อนันต์ เกตุวงศ์ (2543 : 13) ได้กล่าวถึงหลักการสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. ต้องมีวิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายการพัฒนาที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการประชาคมในการระดมความคิดเห็นและความต้องการของคนในท้องถิ่นว่า

ต้องการให้ท้องถิ่นเดินทางไปทางใด

2. ต้องครอบคลุมใน 3 มิติ ดังนี้

2.1 ครอบคลุมภารกิจในทุกด้านตามที่กฎหมายกำหนด

2.2 ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนด้อย

โอกาส รวมทั้งกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

2.3 ครอบคลุมพื้นที่ทุกหมู่บ้านในเขตตำบล

3. สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของชาติ โดยคำนึงถึงทิศทางการพัฒนาของชาติ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล แนวทางพัฒนาจังหวัดและอำเภอ

4. ตอบสนองปัญหาและความต้องการของประชาชน องค์กรบริหารส่วนตำบล ต้องแสวงหา ตรวจสอบ ศึกษาให้ชัดเจนว่าปัญหาที่แท้จริงของประชาชนคืออะไร ปัญหาใดมีความเร่งด่วนมากกว่ากัน และประชาชนต้องการมากที่สุด

5. ต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาพร้อมเสนอปัญหาความต้องการ โครงการ หรือกิจกรรม ตามกระบวนการประชาคม ร่วมประเมินผลการปฏิบัติ ตามแผนพัฒนาตำบล จัดประชุมประชาคมเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้แสดงความคิดเห็นต่อ ผลงานในรอบปี

6. ยึดหลักความเป็นไปได้และมีประโยชน์สูงสุด เป็นโครงการที่สามารถดำเนินการ ได้จริง ต้นทุนต่ำ เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

7. ต้องนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยนำแผนพัฒนาไปปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายได้กำหนดไว้ และใช้แผนพัฒนาเป็นแนวทางในการจัดทำข้อบังคับ งบประมาณรายจ่าย

6. ประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่น

ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2546 กำหนดประเภทของแผนพัฒนาท้องถิ่นไว้ 2 ประเภทมีรายละเอียด ดังนี้

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์ และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัดและแผนพัฒนาอำเภอ

แผนพัฒนาสามปี หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนดรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนา ที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่อง

และเป็นแผนก้าวหน้า ครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาสามปี จะมีความเชื่อมโยงกับการจัดทำงบประมาณประจำปีอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำงบประมาณในระบบมุ่งเน้นผลงาน

สำหรับ “แผนปฏิบัติการ” ที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2546 นั้น มิใช่การจัดทำแผนพัฒนาแต่เป็นเอกสารที่รวบรวมแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละปีงบประมาณเพื่อให้ทราบกิจกรรมการพัฒนาในพื้นที่ดำเนินการ (กรมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2546 : 13)

7. การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคตโดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ และนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงเป็นกระบวนการกำหนดทิศทางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบ และเป็นระบบทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหา/ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่มีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้ เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่ สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา จึงเป็นการกำหนดทิศทาง การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องกำหนดถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุและแนวทางในการที่จะทำให้บรรลุถึงสภาพการณ์นั้น การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดี จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบและเป็นระบบ ทั้งนี้ เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น.

8. ขั้นตอนในการจัดทำแผนพัฒนา

ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กระทรวงมหาดไทย. 2548 : 7) ได้ให้ความหมายของ แผนพัฒนาให้หมายความถึงแผน ยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี องค์กรที่มีหน้าที่จัดทำแผนพัฒนา ประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และกำหนด อำนาจหน้าที่ ดังนี้

คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่

1. กำหนดแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น โดยพิจารณาจาก
 - 1.1 อำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.2 ภารกิจถ่ายโอนตามกฎหมายกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ
 - 1.3 ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ กลุ่มจังหวัด และจังหวัด
 - 1.4 กรอบนโยบาย ทิศทาง แนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัด

- 1.5 นโยบายของผู้บริหารท้องถิ่นแถลงต่อสภาท้องถิ่น

- 1.6 แผนชุมชน

2. ร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนา เสนอแนะแนวทางการพัฒนา และการแก้ไขปัญหา

เกี่ยวกับการจัดทำร่างแผนพัฒนา

3. พิจารณาร่างแผนพัฒนาและร่างแผนการดำเนินงาน
4. ให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน
5. พิจารณาให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนา
6. แต่งตั้งที่ปรึกษา คณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานอื่นเพื่อช่วยปฏิบัติงาน

ตามที่เห็นสมควร

7. ในกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ให้คณะกรรมการพัฒนาองค์การบริหาร ส่วนตำบลมีหน้าที่ประสานกับประชาคมหมู่บ้านในการรวบรวม วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการ ของประชาชนในท้องถิ่นและจัดทำเป็น โครงการหรือกิจกรรมเพื่อประกอบในการจัดทำแผนพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลด้วย

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่

1. จัดทำร่างแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาที่คณะกรรมการ พัฒนาท้องถิ่นกำหนด
2. จัดทำร่างแผนการดำเนินงาน
3. จัดทำร่างข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นจัดประชุมประชาคมท้องถิ่น ส่วนราชการและ
รัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้อง เพื่อแจ้งแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น รับทราบปัญหา ความต้องการ ตลอดจน
ความช่วยเหลือทางวิชาการ เพื่อนำมากำหนดแนวทางการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น รวบรวมแนวทางและ
ข้อมูล นำมาวิเคราะห์เพื่อจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาแล้วเสนอคณะกรรมการพัฒนา
ท้องถิ่น
3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา เพื่อเสนอ
ผู้บริหารท้องถิ่น
4. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และประกาศ
ใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา

การจัดทำแผนพัฒนาสามปี มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับประชมคมท้องถิ่น กำหนดประเด็นหลัก
การพัฒนาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในแผนยุทธศาสตร์
การพัฒนา รวมทั้งสอดคล้องกับปัญหา ความต้องการของประชาคมและชุมชน โดยให้นำข้อมูล
พื้นฐานในการพัฒนาจากหน่วยงานต่าง ๆ แผนชุมชนมาพิจารณาประกอบการจัดทำแผนพัฒนา
สามปี
 2. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นรวบรวมประเด็นหลัก
การพัฒนา ปัญหา ความต้องการ และข้อมูลนำมาจัดทำร่างแผนพัฒนาสามปี แล้วเสนอคณะ
กรรมการพัฒนาท้องถิ่น
 3. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเสนอผู้บริหารท้องถิ่น
 4. ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปี
ทั้งนี้แผนพัฒนาสามปีให้จัดทำและทบทวนให้แล้วเสร็จภายในเดือนมิถุนายนก่อน
งบประมาณประจำปี และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจมอบให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอก
จัดทำหรือร่วมจัดทำร่างแผนพัฒนาได้ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้
1. คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างข้อกำหนด
ขอบข่ายและรายละเอียดของงานที่จะมอบหมายให้หน่วยงานหรือบุคคลภายนอกดำเนินการ เพื่อ
เสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น
 2. คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาให้ความเห็นชอบร่างข้อกำหนดขอบข่าย
และรายละเอียดของงานแล้วเสนอผู้บริหารท้องถิ่น
 3. ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติข้อกำหนดขอบข่ายและรายละเอียดของงาน

การแก้ไข การเพิ่มเติมหรือการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนา

1. การแก้ไขแผนพัฒนาเป็นอำนาจของผู้บริหารท้องถิ่น

2. การเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาสามปี ให้ดำเนินการตามระเบียบดังนี้

2.1 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น จัดทำร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงพร้อมเหตุผลและความจำเป็นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

2.2 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนพัฒนาสามปีเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

2.3 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลงและประกาศใช้แผนพัฒนาสามปีที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง

3. การเปลี่ยนแปลงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาให้ดำเนินการตามระเบียบนี้มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

3.1 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นจัดทำร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงพร้อมเหตุผลและความจำเป็นเสนอคณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น

3.2 คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่นและประชาคมท้องถิ่นพิจารณาร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงเพื่อเสนอผู้บริหารท้องถิ่น

3.3 ผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาอนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่เปลี่ยนแปลง

4. ขั้นตอนและวิธีการในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล

การจัดเตรียมแผนพัฒนาตำบล สามารถแบ่งได้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การเตรียมการจัดทำแผน

เป็นการเตรียมเพื่อกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมในการจัดทำแผน ซึ่งอาจเริ่มต้นตั้งแต่การเขียน โครงการ เพื่อกำหนดทรัพยากรการบริหารที่ใช้ในการจัดทำแผน ขั้นตอน และระยะเวลาในการดำเนินการ ออกคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการหรืออนุกรรมการที่เกี่ยวข้อง การกำหนดแผนปฏิบัติการ เป็นต้น

4.2 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและจำเป็น และวิเคราะห์การจัดเก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการจัดทำแผนพัฒนา โดยถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญยิ่งที่จะส่งผลให้แผนมีความถูกต้อง สมบูรณ์และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ซึ่งผู้มีหน้าที่ในการจัดทำแผนจะต้องทำความเข้าใจ และแนะนำข้อมูลที่มีอยู่ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารท้องถิ่น ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 การคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา

4.3.1 จัดประชุมคณะกรรมการพัฒนาตำบล และคณะกรรมการ

สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลส่วนราชการขององค์กรภาคเอกชน / องค์กรภาคประชาชน และผู้นำชุมชนในท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา / ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น และแนวทางดำเนินการแก้ไขทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

4.3.2 คณะกรรมการสนับสนุน การจัดทำแผนพัฒนาตำบลนำปัญหา /

ความต้องการและแนวทางดำเนินการ แก้ไขที่ได้จากการระดมความคิดเห็นมาวิเคราะห์เกี่ยวกับ ลักษณะ ขอบเขต และสาเหตุของปัญหาและความต้องการ โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพ ปัญหา สาเหตุแนวทางดำเนินการแก้ไขในแต่ละด้านรวมทั้งให้มีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหา และความต้องการตามความจำเป็นเร่งด่วนของท้องถิ่นด้วย

4.3.4 คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบลนำปัญหา

ความต้องการที่จัดเรียงลำดับตามความสำคัญความจำเป็นเร่งด่วนแล้วมากำหนดเป็นประเด็นปัญหาหลัก และความต้องการที่จะนำมาใช้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ (จุดหมายการพัฒนา) ยุทธศาสตร์และ แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นต่อไป

การดำเนินการจัดทำแผนหรือการเพิ่มเติม หรือเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาสามปี

หรือแผนพัฒนาประจำปี พ.ศ. 2549 สามารถกระทำได้โดยขอรับความเห็นชอบจากสภาท้องถิ่น และเสนอให้ผู้บริหารท้องถิ่นอนุมัติและปิดประกาศเผยแพร่ให้ทราบ โดยทั่วกัน พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2546)

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” หมายความว่า องค์กรการบริหารส่วนจังหวัด ตำบล องค์กรการบริหารส่วนตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“สภาท้องถิ่น” หมายความว่า สภาองค์กรการบริหารส่วนจังหวัด สภาตำบล สภาองค์กรการบริหารส่วนตำบลหรือสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า คณะกรรมการพัฒนาองค์กรการบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการพัฒนาตำบล คณะกรรมการพัฒนาเมืองพัฒนาพัทยา คณะกรรมการพัฒนาองค์กรการบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า

คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์กรการบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบล คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์กรการบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“คณะกรรมการติดตามและประเมินแผนพัฒนาท้องถิ่น” หมายความว่า
 คณะกรรมการติดตามและประเมินแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนจังหวัด คณะกรรมการ
 ติดตามและประเมินแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบล คณะกรรมการติดตามและประเมินแผนพัฒนาท้องถิ่น
 องค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการติดตามและประเมินแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การปกครอง
 ส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“ผู้บริหารท้องถิ่น” หมายความว่า นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรี
 ในกรณีที่ตำบลมีการบริหารรูปแบบนายกเทศมนตรี หรือคณะเทศมนตรีในกรณีที่ตำบลมีการบริหาร
 รูปแบบคณะเทศมนตรี นายกเมืองพัทยา คณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหาร
 ท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

“แผนพัฒนา” หมายความว่า แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนาสามปี

“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ
 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาของ องค์การปกครองส่วนถิ่น
 ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจและจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนา
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาอำเภอ

“แผนพัฒนาสามปี” หมายความว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กร
 ปกครองส่วนท้องถิ่นที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา อันมีลักษณะเป็นการกำหนด
 รายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นสำหรับปีงบประมาณแต่ละปี ซึ่งมีความต่อเนื่อง
 และเป็นแผนก้าวน้ำครอบคลุมระยะเวลาสามปี โดยมีการทบทวนเพื่อปรับปรุงเป็นประจำทุกปี

“แผนปฏิบัติการ” หมายความว่า แผนการดำเนินงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
 ที่แสดงถึงรายละเอียดแผนงาน โครงการพัฒนาและกิจกรรมที่ดำเนินการจริงทั้งหมดในพื้นที่ของ
 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณนั้น

“โครงการพัฒนา” หมายความว่า โครงการที่มีวัตถุประสงค์สนองต่อแผนยุทธศาสตร์
 การพัฒนาขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และดำเนินการเพื่อให้การพัฒนাবรรลุตามวิสัยทัศน์ของ
 องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดไว้

“การแก้ไข” หมายความว่า การแก้ไขข้อผิดพลาดในแผนพัฒนาหรือแผนปฏิบัติการ
 ให้ถูกต้อง โดยไม่ทำให้วัตถุประสงค์และสาระสำคัญเดิมเปลี่ยนแปลงไป

“การเพิ่มเติม” หมายความว่า การเพิ่มเติมแผนงาน โครงการที่ไม่มีอยู่ในแผนพัฒนา
 สามปี ให้ปรากฏไว้ในแผนพัฒนาสามปี

“การเปลี่ยนแปลง” หมายความว่า การทำให้วัตถุประสงค์และสาระสำคัญของ
 แผนพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

“ประชาคม” หมายความว่า การรวมตัวของชุมชน องค์กรภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อร่วมแก้ไขปัญหาหรือการกระทำการบางอย่างให้บรรลุวัตถุประสงค์ภายใต้ระบบการจัดการที่มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่าย ซึ่งการจัดการองค์การให้เป็นไปตามที่ทางราชการกำหนด

“ประชาคมท้องถิ่น” หมายความว่า ประชาคมจังหวัดสำหรับ เขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ประชาคมเมืองเขตตำบล เมืองพัทยาหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง ประชาคมสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2546) องค์กรจัดทำแผนพัฒนาตำบล

1. นายกเทศมนตรี ประธานกรรมการ
2. รองนายกเทศมนตรี กรรมการ
3. สมาชิกสภาตำบล จำนวนสามคน กรรมการ
4. ผู้ทรงคุณวุฒิที่สภาตำบลคัดเลือก จำนวนสามคน กรรมการ
5. ผู้แทนคณะกรรมการพัฒนาอำเภอ จำนวนสามคน กรรมการ
6. ผู้แทนรัฐวิสาหกิจที่นายกเทศมนตรีคัดเลือกไม่เกินสองคน กรรมการ
7. ผู้แทนประชาคมเมืองจำนวนสามคน กรรมการ
8. โยธาธิการและผังเมือง กรรมการ
9. หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด กรรมการ
10. ปลัดอำเภอผู้รับผิดชอบแผนพัฒนาอำเภอ กรรมการ
11. ปลัดตำบล กรรมการและเลขานุการ
12. รองปลัดตำบล ผู้ช่วยเลขานุการ
13. ผู้อำนวยการ / หัวหน้ากองวิชาการและแผนงาน

หัวหน้างานวิเคราะห์นโยบาย ผู้ช่วยเลขานุการ

(ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการวางแผนพัฒนาขององค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2546) คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ประกอบด้วย

1. ปลัดตำบลหรือพนักงานท้องถิ่น ประธานกรรมการ
2. รองปลัดตำบล กรรมการ
3. หัวหน้าส่วนการบริหารของตำบล กรรมการ
4. ผู้แทนประชาคมเมืองจำนวนสามคน กรรมการ
5. ผู้อำนวยการ / หัวหน้ากองวิชาการและแผนงาน

หัวหน้างานวิเคราะห์นโยบาย กรรมการและเลขานุการ

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม

คุษฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535 : 7) สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้าร่วมอาจจะเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งรายบุคคล กลุ่มหรือองค์กร ซึ่งมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน เพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยการกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

จรัส บุญเชื้อ (2537 : 16) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาว่าควรมีส่วนร่วมในลักษณะการเป็นสมาชิก การเข้าร่วมประชุม การเป็นสมาชิกที่บริจาคเงิน การเป็นกรรมการ และเป็นประธานกรรมการ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมโดยตรง โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งของประชากร ของกลุ่มชุมชน หรือเยาวชนกลุ่มต่าง ๆ
 2. การมีส่วนร่วมทางอ้อม โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน เช่น กระบวนการของกลุ่มหรือชุมชน
 3. การมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม โดยผ่านองค์กรที่มีผู้แทนของประชาชนโดยตรง เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวน หรือเปิดโอกาสให้เข้ามาได้ตลอดเวลา
- ประพันธ์ วรรณบวร (2543 : 42 – 58) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม คือ กระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูลและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้ ตั้งแต่แรกจนกระทั่งถึงการติดตาม และประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการเรียนรู้การปรับเปลี่ยน โครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน การมีส่วนร่วมที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น 5 รูปแบบ คือ

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้ ประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย และบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึง รายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการรวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้งข่าวสารดังกล่าวจะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) การปรึกษาหารือเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินการ โครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับ

ผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การปรึกษาหารือหรือประกอบการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นอีกช่องทางหนึ่ง ในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในโครงการและกิจกรรมมากขึ้น และเพื่อให้มีการให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

3. การประชุมรับฟังความคิดเห็น (Public Meeting) การประชุมรับฟังความคิดเห็น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรม และผู้มีอำนาจตัดสินใจการทำโครงการหรือกิจกรรมนั้น ได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีหลายรูปแบบ รูปแบบที่พบเห็นกันบ่อย ได้แก่

3.1 การประชุมในระดับชุมชน (Community Meeting) การประชุมลักษณะนี้จะจัดขึ้นในชุมชนที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือกิจกรรมจะต้องส่งตัวแทนเข้าร่วมเพื่ออธิบายให้ที่ประชุมทราบถึงลักษณะโครงการและผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและตอบข้อซักถาม การประชุมในระดับนี้อาจจะจัดในระดับที่กว้างขึ้นได้ เพื่อรวมหลาย ๆ ชุมชนในคราวเดียวกันในกรณีที่มีหลายชุมชนได้รับผลกระทบ

3.2 การประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ (Technical Hearing) สำหรับโครงการที่มีข้อโต้แย้งในเชิงวิชาการ จำเป็นจะต้องมีการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นในเชิงวิชาการ โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขาจากภายนอกมาช่วยอธิบายข้อซักถามและให้ความเห็นต่อโครงการ การประชุมอาจจะจัดในที่สาธารณะทั่วไป ผลการประชุมจะต้องนำเสนอต่อสาธารณะและผู้เข้าร่วมประชุมต้องได้รับทราบผลดังกล่าวด้วย

3.3 การประชาพิจารณ์ (Public Hearing) เป็นการประชุมที่มีขั้นตอนการดำเนินการที่ชัดเจนมากขึ้น เป็นเวทีในการเสนอข้อมูลอย่างเปิดเผยไม่มีการปิดบัง ทั้งฝ่ายเจ้าของโครงการและฝ่ายผู้มีส่วนได้เสียจากโครงการ การประชุมและคณะกรรมการจัดการประชุมจะต้องมีองค์ประกอบของผู้เข้าร่วม ที่เป็นที่ยอมรับมีหลักเกณฑ์และประเด็นในการพิจารณาที่ชัดเจนและแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบทั่วกัน ซึ่งอาจมาจากร่วมกันกำหนดขึ้น ทั้งนี้รูปแบบ การประชุมไม่ควรจะเป็นทางการมากนัก และไม่เกี่ยวข้องกับนัยของกฎหมายที่จะต้องมีการชี้ขาดเหมือนการตัดสินใจในกฎหมาย การจัดประชุมจึงอาจจัดในหลายวันและไม่จำเป็นต้องจัดเพียงครั้งเดียวหรือสถานที่เดียวตลอดไป

4. การร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) เป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจประเด็นปัญหานั้น ๆ ไม่สามารถดำเนินการให้เกิดขึ้นได้ง่าย ๆ อาจจะดำเนินการให้ประชาชนที่ได้รับผลกระทบเลือกตัวแทนของตนเข้าไปนั่งในคณะกรรมการใดคณะหนึ่ง ที่มีอำนาจตัดสินใจ รวมทั้งได้รับเลือกในฐานะที่เป็นตัวแทนองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นผู้แทนประชาชน ในพื้นที่ซึ่งประชาชนจะมีบทบาทชี้้นำการตัดสินใจ

ได้นั้นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบของคณะกรรมการพิเศษนั้น ๆ ว่าจะมีการวางน้ำหนักของประชาชนไว้เพียงใด

เออร์วิน (Erwin. 1976 : 36) การมีส่วนร่วมของประชาชน คือกระบวนการประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้ความชำนาญร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและสนับสนุนคิดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ไคท์ (Keith. 1972 : 136) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotion Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group Situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำใบบรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้นกับทั้งทำให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย

รีเดอร์ (Reeder. 1974 : 15) การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

จากการศึกษาลำดับขั้นของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น พบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมดำเนินการ และมีส่วนร่วมสนับสนุน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายระดับ ขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของรัฐบาลด้วย ซึ่งสามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนเป็นที่ปรึกษา ประชาชนแสดงความคิดเห็น ประชาชนรับทราบ และรัฐบาลใช้อำนาจวิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับ สูงสุด ออกเป็น 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่ (1) ระดับการให้ข้อมูล (2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน (3) ระดับการปรึกษาหารือ (4) ระดับการวางแผนร่วมกัน (5) ระดับการ ร่วมปฏิบัติ (6) ร่วมติดตามตรวจสอบ และ (7) ระดับการควบคุมโดยประชาชน

1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผน โครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของ ผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใดๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ อย่งไรก็ดี เพื่อป้องกันมิให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดุลพินิจในการให้หรือ ไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวแก่ประชาชน จึงควรมีข้อกำหนดให้รัฐบาลหรือ

เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกระทำและกระทำอย่างทั่ว ถึงด้วย ยกเว้นข้อมูลบางประเภท เช่น เรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ เป็นต้น

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการริเริ่ม โครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่างๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น

(1) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจกันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆ เช่น การจัดประชุมการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

(2) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้อनुญาตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจาเพื่อหาทางประนีประนอมกัน เป็นอาทิ

(3) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ที่วางไว้

3) ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้อง หรือได้รับผลกระทบสามารถคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบหรือประเมินผล อาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้ง คณะกรรมการติดตามประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชน โดยการทำการสำรวจเพื่อให้ประชาชนประเมิน เป็นต้น

4) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงประชามติมี 2 ประการ คือ ประการแรก การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด อย่างน้อยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใด และประการที่สอง ในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้

รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับกรณีของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนซึ่งใช้อยู่ในปัจจุบัน ผลของการลงประชามติเป็นเพียงข้อเสนอแนะสำหรับรัฐบาลเท่านั้น ไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 214) เพื่อช่วยให้เข้าใจระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ความแตกต่างและเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในแต่ละระดับ ได้ง่ายยิ่งขึ้น จึงได้นำเสนอในรูปแบบต่อไปนี้และแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ด้วยแล้ว

จากแนวคิดและความหมายของการมีส่วนร่วมของนักวิชาการหลายท่าน ผู้ศึกษาสรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง โอกาส และการแสดงพฤติกรรมของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจได้กำหนดวิถีชีวิตวางแผนพัฒนา 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า โดยให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมการวางแผน การตรวจสอบ และประเมินผลการจัดทำแผนพัฒนาสามปีให้เป็นที่ไปตามแนวทางการพัฒนาอย่างแท้จริง

ข้อมูลและสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า

ข้อมูลและสภาพทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า มีดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า. 2553 : 11-14)

สภาพทั่วไป

1. ที่ตั้ง องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า เป็นเขตการปกครองของอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอกมลาไสย และทิศใต้ของจังหวัดกาฬสินธุ์ ห่างจากตัวอำเภอกมลาไสย ประมาณ 15 กิโลเมตร และห่างจากตัวจังหวัดกาฬสินธุ์ ประมาณ 29 กิโลเมตร สภาพโดยทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า มีเขตติดต่อพื้นที่ตำบลใกล้เคียง ดังนี้

1.1 ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลธัญญา และตำบลคงลิ่ง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.2 ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลลำชี อำเภอน่องชัย จังหวัดกาฬสินธุ์และตำบลแสนชาติ อำเภอจังหาร จังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลคงลิ่ง อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

1.4 ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลธัญญา อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์

2. พื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า มีเนื้อที่ประมาณ 41 ตารางกิโลเมตร

แยกเป็น

2.1 พื้นที่ทั้งหมด	ประมาณ 25,625 ไร่
2.2 พื้นที่ทำการเกษตร	ประมาณ 20,864 ไร่
2.3 พื้นที่แหล่งน้ำ	ประมาณ 2,450 ไร่
2.4 พื้นที่ดินสาธารณชนอื่น ๆ	ประมาณ 2,311 ไร่

3. ภูมิประเทศ

องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีคลองชลประทานไหลผ่าน และมีแม่น้ำชีไหลผ่าน กั้นระหว่างจังหวัดกาฬสินธุ์กับจังหวัดร้อยเอ็ด ตลอดจนมีแหล่งน้ำธรรมชาติมากมาย เหมาะแก่การทำนาและปลูกพืชฤดูแล้ง สภาพภูมิอากาศมี 3 ฤดู ดังนี้

3.1 ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือน มีนาคม ถึงเดือน พฤษภาคม อากาศร้อน พื้นที่แห้งแล้ง

3.2 ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือน มิถุนายน ถึงเดือน ตุลาคม ฝนตกชุกพื้นที่การเกษตรบางส่วนน้ำท่วม เนื่องจากน้ำในแม่น้ำชีมีปริมาณมาก

3.3 ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน ถึงเดือน กุมภาพันธ์ อากาศหนาวพื้นที่

แห้งแล้ง

4. จำนวนหมู่บ้านและประชากร

4.1 จำนวนหมู่บ้านที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า จำนวน 16 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 8,312 คน โดยแยกเป็นชาย 4,165 คน หญิง 4,127 คน

โดยสรุป องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า ได้มีการกำหนดสถานที่ตั้งและสภาพแวดล้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า ไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่าได้ดำเนินไปได้ตามกฎหมายที่กำหนดไว้

โครงสร้างหน้าที่และแผนดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า

องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า ได้กำหนดโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภายในและการจัดระบบงาน เพื่อรองรับภารกิจตามอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้สามารถแก้ปัญหาของตำบลเจ้าท่า ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้แบ่งส่วนราชการของตำบลถือปฏิบัติตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการกำหนดส่วนราชการของตำบล พ.ศ. 2542 แบ่งส่วนราชการของตำบลเป็น 5 หน่วยงาน ดังนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า. 2553 : 15-16)

1. สำนักปลัดตำบล มีหน้าที่ดำเนินการทั้งปวงของตำบลและงาน อื่น ๆ ที่มีได้ กำหนดไว้ว่าเป็นงานของหน่วยงานใด โดยเฉพาะ
2. กองคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและการบัญชี การจัดเก็บภาษีต่าง ๆ ตลอดจนการควบคุมดูแลพัสดุและทรัพย์สินของตำบล
3. กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่ช่วยเหลือ แนะนำป้องกัน การเจ็บป่วยของประชาชน ระวังโรคติดต่อและสุขาภิบาล
4. กองช่าง มีหน้าที่เกี่ยวกับการควบคุมงานก่อสร้าง งานสำรวจ การบำรุงรักษา ทางน้ำ ทางบก ไฟฟ้า สวนสาธารณะ และงานผังเมืองตลอดจนงานสาธารณูปโภค
5. กองการศึกษา มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งงานกิจกรรมเด็กและเยาวชน นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี 2 คน กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม กองการศึกษา สำนักปลัดตำบล กองคลัง กองช่าง ปลัดตำบล(นักบริหารงานตำบล 8) รองปลัดตำบล (นักบริหารงานตำบล 7) 1 คน

จากโครงสร้างการของตำบลตำบลเจ้าท่า ตำบล ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบหน้าที่ของตำบลตามพระราชบัญญัติตำบล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546 มาตรา 50 กำหนดให้ตำบลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- (2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- (3) รักษาความสะอาดของถนนหรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- (5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- (6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
- (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- (8) บำรุงศิลป ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรม อันดีของท้องถิ่น
- (9) หน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของตำบล

นอกจากนี้ตามมาตรา 51 ยังมีหน้าที่ที่ตำบลตำบลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขตตำบล ดังต่อไปนี้

- (1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- (2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- (3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- (4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน

- (5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- (6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บไข้
- (7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- (8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- (9) เทศพาณิชย์

องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า จึงได้กำหนดภารกิจและการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่
จำแนกไว้ในแผนพัฒนาตำบลตำบลเจ้าท่า ปี 2550 ดังต่อไปนี้

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการและดำเนินกิจการสถานีขนส่งทางบก
2. การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำ
3. การขนส่งมวลชนและการวิศวกรรมจราจร
4. การสาธารณสุขการ
5. การจัดให้มีและการบำรุงทางน้ำทางบก
6. การจัดให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
7. การจัดให้น้ำสะอาดหรือการประปา
8. การจัดให้มีตลาด
9. การจัดให้มีและการบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่าง
10. การควบคุมอาคาร
11. การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่น ๆ

ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการศึกษา
2. การจัดให้มีการป้องกันและการควบคุมโรคติดต่อ
3. การป้องกัน การบำบัด
4. การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต เด็ก สตรี คนชรา และ

ผู้ด้อยโอกาส

5. การรักษาความสะอาดถนน ทางเดิน และที่สาธารณะ
6. การจัดให้มีโรงฆ่าสัตว์
7. การจัดให้มีสุสานและฌาปนสถาน
8. การจัดให้มีการบำรุง สถานที่สำหรับนักกีฬา สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

สวนสาธารณะ สวนสัตว์ ตลอดจนสถานที่ประชุมอบรมราษฎร

9. การบำรุงและส่งเสริมอาชีพ

10. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง

ดังนี้

1. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
2. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
3. การจัดให้มีระบบรักษาความสงบเรียบร้อย
4. การรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนในเขตตำบล
5. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
6. สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการหรือองค์กรปกครองท้องถิ่นอื่นใน

การพัฒนาท้องถิ่น

7. การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม การท่องเที่ยว มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง

ดังนี้

1. การจัดทำแผนพัฒนาตำบลและประสานการจัดทำแผนพัฒนา

จังหวัดตามระเบียบ ฯ

2. การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง
3. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
4. การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน และการทำการไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือร่วมกับบุคคลอื่นหรือจากสหการ
5. การส่งเสริม การฝึกและการประกอบอาชีพ
6. การส่งเสริมและการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม

ด้านการบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจที่

เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและ

สิ่งแวดล้อม

2. การจัดตั้งและการดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม
3. การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล รวม
4. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
5. การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ
6. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
7. การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ

ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. การจัดการศึกษา
2. การส่งเสริมการศึกษา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
3. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของ ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. สนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ในการพัฒนาท้องถิ่น หรือช่วยเหลือส่วนราชการอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
2. ประสานให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
3. การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ

แผนดำเนินงานของตำบลตำบลเจ้าท่า

1. การดำเนินงานด้าน โครงสร้างพื้นฐาน

1.1 ปรับปรุงเส้นทางคมนาคมโดยทำการก่อสร้างและปรับปรุงถนน ตรอก ซอย ในเขตตำบลให้เป็น ถนน คสล. รวมทั้งให้มีระบบระบายน้ำเพื่อความสะอาดสบายในการสัญจรไปมาและเป็นการรองรับความเจริญเติบโตของเมือง

1.2 ปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมือง แหล่งน้ำสาธารณะในเขตตำบลให้มีความสะอาดมีทัศนียภาพที่สวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.3 ปรับปรุงก่อสร้างสวนสาธารณะพื้นที่สีเขียวให้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจและออกกำลังกายของประชาชนทั่วไป

1.4 ขยายเขตไฟฟ้าสาธารณะ / ขยายเขตบริการน้ำประปา

2. การดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ

2.1 รณรงค์เพื่อเพิ่มรายได้แก่ประชาชน และเพื่อยกระดับและฐานะความเป็นอยู่

ให้ดีขึ้น

2.2 ฝึกอบรมอาชีพพระยะสั้นให้กลุ่มสตรีแม่บ้าน เพื่อให้มีรายได้เสริม

2.3 จัดให้มีตลาดสด ตลาดนัดสินค้าเกษตร เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจในท้องถิ่นให้ดีขึ้น

ให้สะดวกสบายแก่ผู้ประกอบการ (ผู้ขาย) และผู้บริโภค

2.4 ส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ท้องถิ่น และให้บริการใน

ด้านต่าง ๆ เพื่อการสร้างงานและสนับสนุนการท่องเที่ยว

3. การดำเนินงานด้านสังคม

3.1 รณรงค์รักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
3.2 ส่งเสริมการให้บริการสาธารณสุข และการป้องกันโรคติดต่อ โดยร่วมมือกับสาธารณสุขอำเภอ หรือ โรงพยาบาลอำเภอในการจัดหน่วยบริการสาธารณสุขเคลื่อนที่ตามชุมชนในเขตตำบล

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ตลอดจนดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์อันดีงามของท้องถิ่น

3.4 รณรงค์ในด้านป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดให้โทษ และปัญหาโรคเอดส์อย่างต่อเนื่องและจริงจัง

3.5 ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการสื่อการเรียนการสอน และกิจกรรมของนักเรียนในโรงเรียนในเขตตำบล

4. การดำเนินงานด้านการเมืองการบริหาร

4.1 ปรับปรุงและพัฒนารายได้ของตำบลเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมอย่างทั่วถึง และให้งบประมาณในการบริหารและพัฒนาท้องถิ่น

4.2 ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น

4.3 เสริมสร้างประสิทธิภาพในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

4.4 ลดขั้นตอนในการปฏิบัติงาน การบริการประชาชนให้สะดวกรวดเร็วขึ้น

4.5 สนับสนุนส่งเสริมและเผยแพร่การเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

5. การดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 ปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบระบายน้ำของเมืองให้สอดคล้องและต่อเนื่องกับระบบเดิมรวมทั้งให้มีการขยายเขตระบบการให้สามารถรับน้ำทิ้ง น้ำเสียและช่วยให้การป้องกันภัยน้ำท่วมขังในฤดูฝนได้ทั่วทั้งเขตตำบลตามที่ผลการศึกษาไว้

5.2 สนับสนุนให้มีการศึกษาหรือวิจัย ความเป็นไปได้ของการกำจัดขยะมูลฝอยแบบฝังกลบ เป็นศูนย์กำจัดขยะมูลฝอยรวมท้องถิ่น

5.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนและองค์กรเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกับท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการสร้างผู้นำหรือกลุ่มอาสาสมัครชุมชน

5.4 ปรับปรุงระบบกำจัดมูลฝอยให้สามารถรองรับการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างต่อเนื่องและถูกหลักวิชาการ โดยจัดซื้อที่กำจัดมูลฝอยและพัฒนาปรับปรุงให้เป็นที่กำจัดขยะมูลฝอย

แบบฝึกกลบศึกษาความเหมาะสมในการกำจัดขยะมูลฝอยตามหลักวิชาการ

5.5 ธรรมนูญปลูกต้นไม้ตามที่สาธารณะ โรงเรียน วัด และถนนสายหลักในเขต

ตำบล

5.6 โครงการสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้กับนักเรียน เยาวชนและประชาชน

5.7 ศึกษาฐานด้านสิ่งแวดล้อมของพนักงาน เจ้าหน้าที่ ผู้บริหารและประชาชน

อาจกล่าวได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า เป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนงานและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 สภาพการดำเนินงานที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ เช่น การบริการเก็บ ขน ขยะมูลฝอย ส่วนใหญ่จะประสบปัญหาอุปสรรคและมีข้อจำกัดเช่นเดียวกับการจัดการบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่ในจังหวัดอื่นๆ สิ่งที่เห็นได้ชัดเจน เช่น การจัดหาที่ทิ้งขยะ การจัดการเกี่ยวกับการเก็บขนขยะ การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของตำบลที่เกี่ยวข้องในการเก็บขน ขยะมูลฝอย ซึ่งจากเดิมตำบลจะเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ แต่ปัจจุบันได้มีการปรับเปลี่ยนการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยมีเป้าหมายที่จะเปิดโอกาสให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริการสาธารณะเหล่านี้ให้เป็นไปตามแผนพัฒนา 3 ปี ที่ได้กำหนดขึ้น เพื่อนำพาองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการบริการประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์และแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนมากที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมบุญ ทัศนหงส์ (2544 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรในชุมชนโดยรวมและจำแนกตามสภาพเห็นว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยภาพรวมเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านลักษณะความเป็นผู้นำ ด้านการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ด้านการมีส่วนร่วมเพื่อการพึ่งตนเอง ด้านโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของชุมชน และด้านความสามัคคีและความร่วมมือในชุมชน

ปิยนุช แสงวรุฑ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบลนางาม อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จบการศึกษาระดับประถมศึกษา อาศัยอยู่ในท้องถิ่นมาตั้งแต่เกิดและส่วนใหญ่เป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล มีส่วนร่วมในการจัดตั้งคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาตำบล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยทั่วไปของตำบล รวบรวมและจัดกลุ่มปัญหาความต้องการของตำบล ศึกษา

นโยบายของจังหวัดและอำเภอ กำหนดนโยบายขององค์การบริหารส่วนตำบลท้องถิ่นรองปัญหาและความต้องการ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของตำบล กำหนดแนวทางพัฒนาตำบล และกำหนดกิจกรรมตามโครงการ / งาน ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ จะให้ความร่วมมือในการเข้าประชุมทุกครั้ง ปัญหาที่พบ คือ ผู้เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีระดับการมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น รับรู้ และเข้าใจระบบการวางแผนมากกว่าประชาชนทำให้การพัฒนาท้องถิ่นไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ประชาชนขาดความรู้ ความเข้าใจ ขาดวิสัยทัศน์ในการมีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาท้องถิ่น

ภคจิรา ปกป้อง (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการประเมินผลการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยรวมและรายด้าน 3 ด้านคือด้านการจัดทำแผน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการร่วมปฏิบัติ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษาและอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แต่ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

มานพ ฉวีรักษ์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์องค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีไค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาส่วนท้องถิ่น และไม่มีส่วนร่วมในการสร้างการมีส่วนร่วมตามแผนพัฒนาตำบล และ องค์การบริหารส่วนตำบลได้นำเอากลยุทธ์การสร้างแรงจูงใจการสร้างการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเมืองศรีไค อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานีการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนผู้เป็นศูนย์กลางของการพัฒนานั้นจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายที่กำหนด และเพื่อให้การพัฒนาสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสม การปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวจะต้องเกิด จากการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยมีรูปแบบตามที่กฎหมายกำหนดเป็นเบื้องต้น อาทิเช่นกฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติตำบล พ.ศ. 2496 เป็นต้น ซึ่งรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนจะครอบคลุมในด้านต่าง ๆ อย่างน้อย 7 ด้านคือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการพิจารณาการปฏิบัติราชการทางปกครอง ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการคัดเลือกผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการตรวจสอบและควบคุมการปฏิบัติงาน และด้านการออกกฎหมาย ทั้งหมดจะครอบคลุมถึงด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองและด้านสังคมของท้องถิ่นนั้น ๆ นั่นเอง

ชัยยศ ทะไกรราช (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมหมู่บ้านในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ประชาคมหมู่บ้านที่มีอายุต่างกัน เห็นว่า ประชาคมหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สายยันต์ ภิรมย์กิจ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของตำบลตำบลหนองบัวระเหวในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกับกิจกรรมการที่ทางตำบลจัดขึ้น แจกความต้องการและให้ข้อคิดเห็นในการพัฒนาท้องถิ่นต่อตำบลและประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตำบลถูกต้อง

บุญเทียน จันสุข (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของตำบลตำบลกมลาไสย พบว่า ประชาชนที่มีอายุและการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของตำบลโดยรวมไม่แตกต่าง สรุป ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในเขตตำบลตำบลกมลาไสยมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นที่สำคัญตั้งแต่การเสนอความต้องการและความเดือดร้อนของตนเองต่อสมาชิกสภาตำบล ซึ่งอาจนำเสนอผ่านสมาชิกสภาตำบลที่ได้มีการออกเยี่ยมชุมชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรับข้อเสนอต่าง ๆ มาเป็นข้อมูลในการจัดโครงการพัฒนาต่าง ๆ ให้สามารถแก้ไขปัญหาของประชาชนได้อย่างถูกต้อง นอกจากนั้นประชาชนยังสามารถเสนอความต้องการของตนเองผ่านเวทีประชาชน ที่ทางตำบลตำบลกมลาไสยจัดขึ้นเพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลก่อนการจัดทำแผนงบประมาณของตำบล เพื่อให้การจัดทำแผนการพัฒนาท้องถิ่นสอดคล้องและสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน

กริชกมล เหล่าอรระ (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของเทศบาลตำบลหัวขวางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผลการศึกษาค้นคว้าปรากฏดังนี้

1. ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-50 ปี รองลงมา มีอายุ 51 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี รองลงมามีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง รองลงมา มีอาชีพค้าขาย

2. ประชาชนมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับบทบาทของเทศบาลตำบลหัวขวางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและรายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับบทบาทของเทศบาลในการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน 1 ด้าน คือ ด้านสังคมไม่แตกต่างกันแต่มีความคิดเห็นอีก 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเมืองการบริหาร และด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

แต่ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับบทบาทของเทศบาลในการพัฒนาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหัวขวาง โดยรวม และเป็นรายด้าน จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเมืองการบริหาร ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก และอีก 2 ด้าน คือ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหัวขวาง โดยรวมและเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านสังคม ด้านการเมืองการบริหารและด้านการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลหัวขวาง โดยรวมและเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

พนิดา ณะกลม (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

1. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 5,000 บาท

2. ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ มีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ อำเภอสุวรรณภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการค้นหาคำปรึกษา สาเหตุของปัญหารวมถึงแนวทางการแก้ไข ด้านการตัดสินใจเลือกแนวทางและการวางแผนพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา ด้านการปฏิบัติงานในกิจกรรมการพัฒนาตามแผน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการประเมินผลงานกิจกรรมการพัฒนา การมีส่วนร่วมในการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย

3. ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิ โดยรวมและเป็นรายด้านมากกว่าประชาชนที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และระดับปวช./ปวส./อนุปริญญา ส่วนประชาชนที่มีอาชีพรับราชการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลตำบลสุวรรณภูมิมากกว่าประชาชนทุกอาชีพ ได้แก่ เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้าง และอาชีพอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

งานวิจัยเบื้องต้น ที่ได้พบทวนมานี้ เป็นการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี ซึ่งผู้ศึกษาจึงได้นำผลการศึกษาดังกล่าวมาเป็นคำถามของการศึกษา ในบางอย่าง ที่คิดว่ามีความสำคัญ มาเป็นแนวทางในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบล 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลเจ้าท่า อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์